

N:o 44.

Af herr Söderberg, om återinförande af optionsrätt vid utarrendering af kronans egendomar, m. m.

Den så kallade optionsrätt, förre arrendatorn, enligt kongl. kungörelsen den 10 november 1882, angående förändrade grunder för förvaltningen af kronans jordbruksdomäner, erhållit att återfå arrendet mot en annans högsta anbud vid auktion, detta anbud må vara huru orimligt högt som helst, endast den oförvägne spekulanten kan anskaffa borgen för de första fem åren, har redan kommit så mycket ondt åstad, att det nu icke torde finnas mer än en mening om behofvet af dess ofördröjligen undanrödjande. Utan att lemna arrendatorn den ringaste säkerhet att få behålla arrendet hafva, bland mycket annat, vid arrendeauktionerna främmande spekulanter gjort till en lönande industri att der infinna sig såsom konkurrenter med arrendatorerna.

Till utbildande af en duglig och burgen arrendatorsklass och erhållande på samma gång af högsta skäligen arrendeafgifter af kronans jordbruksdomäner, hemställes, att Riksdagen måtte besluta,

att återinföra optionsrätten, sådan den var bestämd, innan den på grund af kongl. kungörelsen den 24 maj 1875 upphörde, och att förändra nu stadgade sätt för utarrendering af kronans egendomar till öfverensstämmelse med hvad genom kongl. kungörelsen den 17 juli 1847 är föreskrifvet.

Men då det var till följd af optionsrättens borttagande år 1875, som ett helt nytt system uppgjordes för egendomarnes utarrendering och arrendevilkorens affattning, torde en återgång till denna optionsrätt ej böra ske utan ändring af de stadganden, hvilka i stället tillkommit och verkat hämmande och skadligt, utan att uppfylla ändamålet, emedan de befunnits strida mot både arrendatorns och statens välförstådda intressen. Fastställandet af viss kulturplan verkar skadligt, emedan känt är, huru som icke sällan inträffar, att ett förut för odling lämpligt sädesslag måste såsom hufvudsäde vid gården under någon tid nedläggas dels i följd af ekonomiska skäl, dels af inträffade sjukdomar, hemsökelse af insekter med flera omständigheter, som göra nödigt väsentliga ändringar i växtodling och i den beslutade kulturplanen, hvartill kommer en vanligtvis saknad kännedom om den blifvande arrendatorns förmåga och kapitalstyrka för uppehållet af det brukningssätt, som nämnden kunnat finna lämpligast och lagt till grund för den beräknade arrendeafgiften.

Stadgandena om arrendatorernas byggnadsskyldighet hafva ofta föranlett stora svårigheter för dem, när de vid tillträdet måst inlösa byggnader eller ålagts betungande nybyggnad och så vidare. Derföre hemställes slutligen, att Riksdagen ville besluta

revision af nu gällande grunder för förvaltningen af kronans jordbruksdomäner, i syfte att återlemna arrendatorerna vid skötandet af egendomarne den större frihet, som genom optionsrättens borttagande ansågs icke böra dem medgifvas.

Stockholm i januari 1887.

P. M. Söderberg.